

באר התורה / הג"ר יעקב אשר פלדמן, מח"ס 'כתב משה' ושא"ס, ירושלים**ביאור שי' הרמב"ם****בחצר שיש לה שתי פתחים מב' רוחות**

גם אתי שפיר מה שנתקשה בחי' בנין שלמה על מה שהשמיט הרמב"ם מה שאמרו בגמרא הטעם מדבהאי פתחא לא אדליק וכו', משום דא"כ היה משמעות הלשון דסגי ג"כ בהנחה, ולכן נקט הרמב"ם שמא יאמרו העוברים ברוח זו לא הניח נר חנוכה, דכוונתו לאשמעינן דכל שלא הניח נר חנוכה איכא חשדא, והוא ע"ד שכתב בשבות יעקב דצריך להניח את הנוטר מנר חנוכה של שעוה או של שמן, דאלי"כ איכא חשדא שלא יאמרו שלא הדליק נר חנוכה, ודו"ק.

-ד-

ובקרבו נתנאל (על הרא"ש, שבת פ"ב ס"י אות י) אלא משתי רוחות. וזימנין דחלף אחד פיתחא וחשדינן ליה כי היכא שבהאי פתחא לא אדליק בהך פתחא נמי לא אדליק. ש"ס. **יש מקשין** הא ע"כ צ"ל לרב הונא דחייש לחשדא כבתה זקוק לה נמי מהאי טעמא, דאי תו לא אדלקי יחשדו לו שלא הדליק כלל, אלא דרב הונא לטעמיה דס"ל כבתה זקוק לה. והרמב"ם פסק להא דרב הונא ופסק כבתה אין זקוק לה. **ונראה ליישב** דבשבת דרכן היה להניח הנר על פתח החצר אפילו לאחר שכבה. מהא דפרק כירה (שבת מה א) דמבעיא ליה מהו לטלטולי שרגא דחנוכה מקמי חברי בשבתא. א"כ הא דאצטריך רב הונא להדליק בשתי רוחות משום לתא דשבת, כשחליף להאי פתחא דלא אדליק ולמראה עינים ישפוט כיון דלא מצא שם עומד נר כלל ש"מ דלא אדליק. משא"כ נר שכבה אף שאין זקוק לה מ"מ ידון אותו לכף זכות שכבה וכבתה אין זקוק לה וכבר לקח הנר מפתח החצר כי כן דרכם בחול, עכ"ל.

מבואר בדבריו על דרך שכתב בשבות יעקב, דסגי ע"י מותר הנר והשמן, רק לפי דבריו כשכתבה אין צריך להניח שם מותר הנר או השמן, דהרואה ידונו לכף זכות דכתבה וכבר לקח הנר מפתח החצר כי כך היא הדרך. ולפי"ז גם בב' פתחים לא היה מקום לחשד משום שהרואה יסבור שהדליק וכבתה, רק **הוצרכו לתקן שידליק בחצר שיש לה ב' פתחים בגלל שבת דשם אין מקום לתלות שהדליק וכבה, משום דאילו היה כן היה צריך להיות מונח שם מותר הנר או השמן, ודו"ק.**

-ה-

בשו"ע (או"ח סי' תרעא סעי' ז) כתב: מצוה להניחו בטפח הסמוך לפתח משמאל, כדי שתהא מזוזה מימין ונר חנוכה משמאל וכו'. הגה: ומיהו בזמן הזה, שכולנו מדליקין בפנים ואין היכר לבני ר"ה כלל, אין לחוש כל כך אם אין מדליקין בטפח הסמוך לפתח, ומ"מ המנהג להדליק בטפח הסמוך לפתח כמו בימיהם, כו' עכ"ל.

ובמגן אברהם (שם ס"ק ה) כתב: באה"ד מ"מ המנהג וכו', וז"ל דאם יש לו חלון הסמוך לר"ה נותנה בחלון וכו', עכ"ל.

ברמ"א (שם סעי' ה) כתב: וז"ל: הגה וכו', מ"מ בזמן הזה שכולם מדליקין בפנים ממש ואין היכר לבני רשות הרבים כלל וכו', אין מדליקין אלא פעם אחת בפנים, כן נ"ל וכן המנהג פשוט, עכ"ל.

ובהגהות אמרי ברוך להגר"ב פרנקל (שם) בד"ה ואין היכר לבני רשות הרבים כלל, נ"ב צ"ע לפי דברי המג"א (בס"ק ה) דאם חלון פתוח לרשות הרבים דאיכא בההדלקה שם היכר לרשות הרבים, א"כ היכי שיש חלונות לרשות הרבים בשני רוחות, אמאי לא נצריך להדליק בשני רוחות, עכ"ל.

ולפי מה שנתבאר י"ל דרק באופן שאין כאן נר אז יבוא לחשדא, א"כ בחלון י"ל דמכיון שאין נראה כ"כ הנר, יאמרו שהדליק וכבתה ואין זקוק לה. ואתי שפיר גם לשי' הקרבן נתנאל³

-לתגובות בתא קולי: 6243666-2-152-

-ובפקס: 6243666-2-153-

ברמב"ם (הלכות מגילה וחנוכה פ"ד ה"י) חצר שיש לה שני פתחים בשתי רוחות צריכה שתי נרות, שמא יאמרו העוברים ברוח זו לא הניח נר חנוכה, אבל אם היו ברוח אחת מדליק באחד מהן, עכ"ל.

ובמגיד משנה (שם) כתב: שם מבואר הדין והטעם, עכ"ל.

-א-

הנה משי"כ במגיד משנה שם מבואר הדין והטעם - כוונתו למה שאיתא בשבת (כג א) אמר רב הונא חצר שיש לה שני פתחים צריכה שתי נרות. אמר רבא לא אמרן אלא משתי רוחות, אבל מרוח אחת לא צריך. מאי טעמא וכו', משום חשדא דבני מתא, וזימנין דמחלפי בהאי ולא חלפי בהאי, ואמרי כי היכי דבהאי פיתחא לא אדליק, בהך פיתחא נמי לא אדליק, ע"כ.

והנה מה שכתב במגיד משנה שם מבואר הדין והטעם, **צריך ביאור** הא שינה הרמב"ם מלשון הגמרא, דבגמרא קאמר משום חשדא דבני מתא, וזימנין דמחלפי בהאי ולא חלפי בהאי, ואמרי כי היכי דבהאי פיתחא לא אדליק, בהך פיתחא נמי לא אדליק, ואילו הרמב"ם נקט שמא יאמרו העוברים ברוח זו לא הניח נר חנוכה, ולא נקט לשון הגמרא דלא אדליק. **וביותר קשה** דהרי ס"ל להרמב"ם (שם ה"ט) דהדלקה עושה מצוה, וצ"ע.

ובחי' בנין שלמה (על הרמב"ם שם) כתב: חצר שיש לה ב' פתחים בשתי רוחות צריכין שתי נרות וכו'. נ"ב ויש לדייק ממה נפשך, אם רצה הרמב"ם לפרש הטעם למה חיישינן לחשדא כדמוכח בש"ס, הוה ליה נמי לפרש כלשון הש"ס שיאמרו מדבהא לא ידליק ההוא נמי לא ידליק, ואם לא רצה לפרש הטעם, הוה ליה למימר בקוצר דחצר שיש ב' פתחים מב' רוחות צריך להדליק בשתיהן, ואם מרוח אחת אין צריך להדליק וכו' עכ"ל.

-ב-

בשו"ת שבות יעקב (ח"ג סי' מה) הנה שמעתי בשם אדמו"ר נר"ו, מי שכבה לו נר חנוכה אף שקי"ל כבתה אינו זקוק לה, מ"מ צריך להניח שם על אותו מקום הנוטר מנר חנוכה כל זמן ושעת הדלקה, וסמך לדבר לא ידעתי, בכך אבקש מאתו שיודעיני מאין יצא לו מקור דין זה. **תשובה:** וכו', והדרך למלתא בשאלה שלך נ"ל דמוכח מכח סוגין זו עצמו דין זה להדיא, כיון דמסיק הש"ס בלי חולק והוא ג"כ הסכמת כל הפוסקים דחצר שיש לה שני פתחים צריך שתי נרות משום חשדא, שיאמרו מדלא אדליק בהאי פתחא בהך פתחא נמי לא אדליק ע"כ. **וקשה אמאי חיישינן לחשדא, הלא יכולין אנו לדון לכף זכות ולומר דאף בהא אדליק רק שכבתה וקי"ל כבתה אינו זקוק לה וכו' כהסכמת הפוסקים,** אלא ודאי דאף שאם כבתה אינו זקוק לה, מ"מ מדלא הניח עדיין באותו מקום כל זמן ועת הדלקה הנוטר מנר חנוכה של שעוה או של שמן חיישינן לחשדא שלא הדליק כלל, וזהו ראייה שאין לו תשובה כלל, עכ"ל.¹

ומבואר דעצם הנחת הנר או השמן שם מוציא מידי חשד, ומזה ראייה שהדליק שם ושוב אין כאן חשדא.²

-ג-

ולהמתבאר יש לפרש שפיר שיטת הרמב"ם, **מש"כ שמא יאמרו העוברים ברוח זו לא הניח נר חנוכה,** ולא כתב לא הדליק כדאיתא בגמרא. והוא משום דסוגיית הגמרא קאי אליבא דרב הונא דס"ל כבתה זקוק לה, ולדידיה בודאי לא סגי אם לא יחזור וידליק דעדיין איכא חשדא, **ולכן קאמר שפיר כי היכי דבהאי פתחא לא אדליק בהך פתחא נמי לא אדליק, משא"כ הרמב"ם לשיטתו** (שם פ"ד ה"ה) **דס"ל 'כבתה אין זקוק לה', קאמר שפיר שמא יאמרו העוברים ברוח זו לא הניח נר חנוכה, להורות דלענין חשדא סגי בהנחה גרידא.**

¹ הובאו דבריו בשערי תשובה (או"ח סי' תרעג ס"ק ו).

² ואין להקשות דלפי"ז כל שיש לחצר שני פתחים שידליק באחת מהן ובהשני יניח מנורה ויצא מידי חשדא, שיאמרו שהדליק וכבר כבתה. די"ל שאין שייך לחייב רק ההנחה בלבד דגם עצם ההנחה בלא הדלקה הוי חשדא. אבל עיקר חיוב חשדא הוא רק ההנחה.

³ ולפי"ז באופן שמדליק בחלון ויש לו גם פתח ויבוא לידי חשד אולי צריך להדליק גם אצל הפתח, וי"ל דכיון דחלון עדיף אין כאן חשד. **בחי' חכמת שלמה** (סי' תרעא סעי' ה) אבל אם צד אחד פתוח למקום דשכיחי רבים טובא וצד אחד פתוח למקום דלא שכיחי רבים כולי האי, כדרך שמצינו בכמה רחובות ושוקים, דבצד אחד יש רבים מצויים ובהשוק השני לא דרכו רבים כולי האי, בזה אין צריך להדליק רק בפתח הפתוח למקום דשכיחי רבים טובא, ובה לא שייך לומר דמדבהא לא אדליק בהא נמי לא אדליק.